

מלון יקרון ויהודים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הָתָא חֲזָה־תָא

חֲזָה־תָא דְאֶזְרִי־תָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלָא עַל הַפְּרָשָׁה

קרבן פסח כדין קרבן תודה - על הד' שצריכים להודות

שאנו אוכלים בהם קרבן תודה, ומביאים עמו שלשים מצות ועשרה לחמי חמץ, ואילו בלילה הזה אנו אוכלים קרבן פסח, שהוא כעין קרבן תודה להודות לה' על יציאת מצרים, ואין אוכלים עמו אלא מצה בלבד.

על ידי הודאה על הנס אין מנכים מזכויותיו

ויש להבין בדברי הגמרא, מהו הלשון 'צריכים להודות' ולמה לא אמרו 'חייבים להודות'. ואפשר לפרש שהלשון 'צריכים' פירושו שההודאה על הנס היא צורך לאדם ואינה רק חיוב בעלמא, כי כל מי שעושים לו נס מנכים לו מזכויותיו, אמנם על ידי שמודה לה' על ניסיו עמו הרי הוא פורע חובו לשמים, ועל ידי כן לא ינכו מזכויותיו, וזהו הצורך שיש לאדם בהודאה על הניסים שעל ידי כן מרוויח את זכויותיו [כן פירש בשמע יעקב למהרי"י אלגאזי (בשלח ד"ה וזאת) בשם הראשונים. והוסיף לבאר שם שההודאה היא כתשלומין על הנס, ועל ידי שמשלם חובו אין מנכים לו מזכויותיו].

על ידי השבח וההלל זוכים לישועה קודם הבקשה

על ידי שמשבחים ומהללים לפני ה' יתברך זוכים להיוושע גם קודם שמבקשים, כי בשעה שהאדם מבקש צרכיו בפיו עלולים המקטרגים להתעורר ולהזכיר עוונותיו ולעכב את תפילתו שלא תתקבל, ועל כן הדרך הרצויה היא, לשבח ולהלל לפניו יתברך באותו ענין שהוא נצרך בו לישועה, והקב"ה שהוא בוחן לבבות מבין כוונתו וימלא את רצונו.

ובזה יבואר הכתוב (תהלים יח ד) 'מהולל אקרא ה' ומאוויבי אושע', שקריאתו אל ה' תהיה בדרך הלל ושבח ועל ידי יוכל להיוושע מכל אויביו. וזהו גם פירוש הכתוב (שם קיח כא) אודך כי עניתני ותהי לי לישועה, 'עניתני' לשון עניות, ואני אודה לה' בעודי בעניי, ועל ידי יהיה לי לישועה כי יתעוררו רחמיו עלי בלי שישגיחו בכך המקטרגים.

הולכי מדבריות, ובשעת גמר יציאת מצרים ותכליתה דהיינו בקבלת התורה נתרפאו מכל המומין שהיו בהם כמו שדרשו חז"ל על הפסוק 'כולך יפה רעייתי ומום אין בך' (שיה"ש ד ז), ולפיכך מביאים קרבן פסח אחר יציאת מצרים בשיר תודה וזמרה כדין ההודאה שאנו חייבים להודות על כל הניסים הללו.

[ובדרשות חתם סופר (שבת הגדול תקפ"ח ד"ה שבכל) ביאר בשם האברבנאל מה ששואלים, 'שבכל הלילות הם הלילות

אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות בלילה בשמן וגו' (ז, יב).

אמרו חז"ל (ברכות נד:): 'ארבעה צריכין להודות, יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא'.

בשעה שיצאו בני ישראל ממצרים זכו לכל ארבע הבחינות - יצאו ממצרים כבית האסורים שהיו חבושים בה, ובקריעת ים סוף עשה להם השם יתברך נס וירדו לים, וכן היו

מִילְתָּא דְפְלִיָּאָה

עבודת ליל הפסח - להכיר בנפלאות ה' הגלויים והנסתרים

אם על תודה יקריבנו וגו' (ז, יב).

ועתה הוא הזמן להודות ולשבח על הנסים הנגלים והנסתרים שעושה הבורא ברחמיו עמנו עם קרובו, שכן ההודאה היא מיסוד תכלית יציאת מצרים כדברי הרמב"ן הידועים (סוף בא): 'ועתה אומר לך כלל בטעם מצות רבות. הנה מעת היות עבודת גלולים בעולם מימי אנוש החלו הדעות להשתבש באמונה, מהם כופרים בעיקר ואומרים כי העולם קדמון, כחשו בה' ויאמרו לא הוא, ומהם מכחישים בידיעתו הפרטית 'ואמרו איכה ידע אל ויש דעה בעליון' (תהלים עג יא), ומהם שיודו בידיעה ומכחישים בהשגחה ויעשו אדם כדגי הים שלא ישגיח האל בהם ואין עמהם עונש או שכר, יאמרו 'עזב ה' את הארץ' (יחזקאל ח יב). וכאשר ירצה האלהים בעדה או ביחיד ויעשה עמהם מופת בשנוי מנהגו של עולם וטבעו, יתברר לכל בטול הדעות האלה כולם, כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוה מחדשו, יודע ומשגיח ויכול. וכו'.

ולכן יאמר הכתוב במופתים 'למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ' (שמות ח יח), להורות על ההשגחה, כי לא עזב אותה למקרים כדעתם. ואמר (שם ט כט) 'למען תדע כי לה' הארץ, להורות על החידוש, כי הם שלו שבראם מאין ואמר (שם ט יד) 'בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ'. להורות על היכולת, שהוא שליט בכל, אין מעכב בידו, כי בכל זה היו המצריים מכחישים או מסתפקים. אם כן האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה כולה.

ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כלה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם. עכל"ק של הרמב"ן ע"ה. ומכאן נלמד ונשכיל לעבודתנו בכל יום ויום ובעיקר בלילה קדוש זה שנתקן לשבח בנפלאות ה'.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

אברהם אבינו ע"ה מתפלל על עם ישראל עד היום הזה

כ: נקיות מביאה לידי זריזות. אלא ברור הוא שאין הכוונה 'חסרון כיס' כפשוטו חסרון ממון.

אלא פירוש 'חסרון כיס' היינו חסרון הלב התלוי בכיס, כלומר, בדורות שחסר בהם את הלב, ועל דורות אלו אמר רבי שמעון 'ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס', שגם בדורות נמוכים יראו הצדיקים שבדור הנקראים בשם כהן העובד את העבודה, שישפיעו להם על ידי עבודה תמה שבהם שיוכלו אף הם לעבוד את השם יתברך ולקיים המצוות.

ומקודם היו דורות שלא היו צריכים לזה כמו דורו של חזקיהו שהיו כולם צדיקים, לכן הזהיר 'אמר רבי שמעון צריך לזרז במקום שיש חסרון כיס', ואחר כך ישפיע אף לדורות העתידיים להיות אחריהם כנ"ל, ממש כפירוש הראשון שהביא רש"י 'מיד ולדורות'. שיש כאן שתי עבודות, האחת לדור זה שיש בו חסרון כיס להשפיע על כולם קדושה וברכה, ומלבד העבודה לדור זה עדיין יש לעשות בעבור הדורות הבאים.

אברהם אבינו קיים כל המצוות בחיבור עם כל דורות הבאים

על פי דברי קדשו יובן מה שכתוב אצל אברהם אבינו ע"ה (בראשית יח יט) 'כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחרי ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, למען הביא ה' על אברהם את אשר דיבר עליו', שכל הכח שלו שאני אוהב אותו הוא בזכות 'אשר יצוה' - מלשון צוותא וחיבור, 'את בניו ואת ביתו אחרי', שמכוון בעשיית כל מצוה לייחד ולחבר עצמו עם כל הדורות הבאים, והשריש והטמיע בהם את המסירות נפש שלו בשביל עשיית המצוות, וכמו שפירש הרה"ק יצחק מווארקא ע"ה (ראה תולדות אדם שם) מה שמבקשים 'מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו', שהוא הראשון שקידש שמו יתברך כשמסר נפשו בכבשן האש, ובכך כבש הדרך לעבודה זאת אף לדורות העתידיים שיוכלו אף הם לעשות כמותו ולמסור את נפשם להשם יתברך, ונמצא שכוח זה נצמח ממנו, ומשכך דין הוא שאף הוא יקבל מכך תועלת להצלת בניו.

כדי להושיע אותם מכל המיצרים שלהם, זהו בחינת 'היה'. ובחינת 'הוה' הוא לדור שעומד בו הצדיק עכשיו, שזכותו תעמוד לדורו שיוכלו גם הם לקיים זאת המצוה באמת לאמתה, וכן שיושיעם הצדיק המקיים המצוה הן בתועלת הגוף והן בתועלת הנשמה. ובחינת 'היה' היינו לדורות העתידיים להיות אחר כך.

ביאור 'אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות'

ובזה ביאר הכתוב שלפנינו: **צו את אהרן ואת בניו לאמר, ופירש רש"י** 'אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות'. ויש לדקדק, איך שייך במצוה זו של הקרבת קרבן עולה 'מיד ולדורות', והלוא עתיד קרבן עולה להתבטל. אך הרמז בפסוק ובפירוש רש"י, שהשם יתברך ציוה לאהרן ולבניו ולכל הצדיקים הבאים אחריו שיזהרו בעשיית המצוות לקיימם באופן כזה שימשיכו מהם כוחות וזכויות לכל הדורות. ועל כן נאמר בתורה הקדושה 'צו' שהוא לשון הוה ולא נאמר 'תצוה' שהוא לשון עתיד, לרמז כי דבר ההוה תמיד נכלל בו עבר ועתיד מאחר והוא תמיד. וכך הוא כוונת רש"י באמרו 'מיד ולדורות', מתחילה מורה תיבת 'מיד' שיעשה המצוה ויפעל טובה לדור שעומד בו עכשיו, ואחר כך יעשה אותם באופן שיזכו אף הדורות העתידיים.

ועל מה נאמר ציווי זה, ממשיך הכתוב ומפרט **זאת תורת העולה**, דהיינו העולה למעלה, שכל המצוות נקראים עולה על שם שעולים למעלה, ו'תורת העולה' היא, שתהיה כולה כליל לה' בלא שום פנייה לטובת עצמו כלל, וכדכתיב (תהלים מ ט) 'לעשות רצונך אלקי חפצתי' דהיינו רק לעשות רצונך בלא שום פנייה אחרת.

ביאור 'ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס'

בדרך זו מבאר את שמביא רש"י בפירושו השני בשם רבי שמעון 'ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס', שאף בזה יש להבין, לשם מה נצרך לצוות לאהרן הכהן לזרוז בגלל חסרון כיס בדבר מועט שכזה. ועוד קשה, הלוא כל המצוות צריכים זירוז כמאמר חז"ל (ע"ז

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה וגו' (ו ב). וברש"י: אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות. אמר ר' שמעון, ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס. נקדים לבאר הנאמר באברהם אבינו ע"ה (בראשית יח כב) 'ואברהם עודנו עומד לפני ה'.' יש לומר שבא לרמז על כוחו של אברהם אבינו ע"ה שעודנו עומד לפני השם יתברך עד היום הזה, ואין עמידה אלא לשון תפילה, כלומר שהוא עומד ומתפלל עלינו ועל כל עם ישראל שיהיה לנו קיום בגלות בין האומות, וכך תירגם אונקלוס שם 'ואברהם עד כען משמש בצלו קדם ה'.'

קיום מצוות באופן שיישאר מהם ברכה לדורות אחרינו

ענין זה מבואר על פי הידוע שאופן עשיית מצוות ה' שונה בין אנשים, עד כי לפעמים חילוק גדול נמצא ביניהם. יש אדם שעושה מצוה ועל ידה מכריע את כל העולם לכף זכות, ויש שעושה המצוה וממשיך השפעתה לדור אחד או לשני דורות, ויש מי שעושה המצוה וממשיך את השפעתה לאלף דור, ויש מי שעושה מאהבה וממשיך השפעתה לאלפים דורות כמו שאמרו חז"ל (סוטה לא.). כפי עשיית המצוה, כך ממשיך כוחה השפעתה וטובתה, ולשבעת הרועים ע"ה היה הכח להמשיך השפעות וטובות מעבודתם עד סוף כל הדורות, ובזכותם יש לנו קיום בין האומות בגלות.

וכתב בספר **תולדות אדם** (בפרשתנו) שנראה מזה, שבעת קיום מצוות השם יתברך צריך כל אדם לזכור שלא יכוין רק על עצמו כי אם לטובת כל העולם, ולא לדורו בלבד כי אם להניח ברכה אחריו מכח המצוות לדורות הבאים אחריו. ומוסיף ביאור לדבריו, כי נתן השם יתברך המצוות לבני ישראל לעשותם, וציוה לנו לעשות אותם על זה האופן, שיהיה ניכר כח המצווה את המצוה במצוה ויהיה כח הפועל בנפעל, וכמו שהוא יתברך היה הוה ויהיה כמו כן יהיה במצוה כוחו יתברך שמו, דהיינו בחינת 'היה הוה ויהיה' עד העולם, ויגן הזכות של העבודה התמה, שאף הדורות העתידיים להיות אחר כך יוכלו לעבוד עבודה תמה.

משכו וקחו - הכנה לחג הפסח

ישראל שה"ג ד"ה בגמרא אור): ולכן צריך הכנה, כי אף על פי שבא אור הבהיר, אף על פי כן צריך כל אדם לטהר עצמו כדי שיוכל לקבל אור הבהיר, למשל שהחמה אף על פי שהיא זורחת ביותר אף על פי כן צריכין החלונות להיות פתוחים, שאם יהיו סתומים לא תוכל החמה לזרוח להבית. יהי רצון שנזכה להכין עצמנו לטהר לבנו ומוחנו ונזכה בעזר ה' להשפעות העצמות היורדים עלינו בחג קדוש זה הבעל"ט.

הארת ראש חודש כהנה הארת הפסח
ובאמת על ידי תחילת הארת הקדושה מראש חודש זוכים אנו להכין עצמנו לקדושת החג הבא עלינו לטובה, ואף שקדושת חג הפסח באה עלינו בדרך דילוג וקפיצה שלא בהדרגה, מכל מקום כפי מה שמכינים עצמנו לקלוט הקדושה כך זוכים שתיקבע הקדושה בליבנו, וכלשונו של הרה"ק רבי ישראל מקו'ניץ ע"ה (עבודת

ידוע מאמרו של הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זלה"ה, שכל דברי חז"ל נאמרו באמת וביושר, וגם הנאמר בדרך אפשר והוא אמינא הוא גם כן אמת אף שנדחו הדברים במסקנא. ועל פי זה יש לרמוז בדברי בעל ההגדה 'כול מראש חודש', שבאמת כוח המצוה לספר ביציאת מצרים מתחיל כבר מראש חודש ניסן, כי כבר מראש חודש מאיר הארת ניסי יציאת מצרים, ויכולים למצוא שייכות להארת הניסים.

הגעלת כלים - הגעלת הנפש מיצר הרע

להעביר כתמי העוונות. ומי שלא נתחמם כל כך ביצר הרע, ומורק ושוטף פנים וחוף - סוד טהרה וקדושה. ומי שתשמישו ברותחין, צריך להיות נכוה ברותחין, בתשובה חמורה. ויש שצריך ליבון עד שהניצוצים נתזות ממנו, כמו ענין נתן דצוציאתא (שבת נו:). וכלי חרס חרסי אדמה שאינן יוצאות מדפיים לעולם, אין להם תקנה אלא בשבירה, שבירתן מיתתן (בבא קמא נד.) וכו'.

וסדר הנכון, יפשפש אדם במעשיו, ויבדוק חמץ הנגלה וגם החמץ הנסתר. והבדיקה לאור נר יחיד, רצה לומר, לה' לשמו, ה' אורי וישעיל' (תהלים כז א). ו'אור לארבעה עשר' מציל מן 'נאום ה' אשר אור לו בציון' וגו' (ישעיה לא ט) שהוא הגיהנם וכו'. ויבדוק כל החורין וסדקין (פסחים ח.), כי הקדוש ברוך הוא בוחן לבבות. גם הרבה עבירות שהאדם דש בהן ונשכחות ממנו, הקדוש ברוך הוא זוכר כל הנשכחות, על כן יבדקם לתקנם בעודו בחיים חיותו. ועיין שם שמבאר כל דיני ביעור חמץ היאך מורים לנו דרך להיטהר מכל סיג ופגם בנפשותינו.

ומסיים שם: כל אלו טהרות חייב לטהר ברגל, בזה מועד בצאתנו ממצרים, שהוא תכלית חידוש העולם, ואז בחר בנו מכל העמים כו'. וכבא מועד, אז מקרא קודש, נעשינו בת זוג להקדוש ברוך הוא, כמשוש חתן לכלה, כן יציאת מצרים כנודע. ועל כן, חסידים ואנשי מעשה אומרים שיר השירים בליל שמורים, עכל"ק. ומכאן ישכיל המשכיל להתעורר להגעיל ולהפליט ממנו כל מרעין בישין, והדרך להגיע לכך היא ע"י התורה הנקראת אש, וכך יבוא טהור להיותו ראוי להשראת השכינה בליל קדוש זה וכמו שאומרים בהגדה 'ובמורא גדול' זה גילוי שכינה.

חז"ל (שבת פג:): אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, וכן מ"ח קניני התורה יש מהם שעיקרם לזכך את האדם, וטעם הדבר כי התורה כולה שמותיו של הקב"ה (ראה זוהר משפטים קכד.), ולבד מיגיעת הלימוד צריך לתקן נפשו ולטהר עצמו ולהכין אל לבבו אל ה', ואז יזכה לסייעתא דשמיא שתתקיים התורה בידו.

זיכוך החומר במצרים הכנה לקבלת התורה

והנה הטעם שגלו ישראל למצרים, פירש ביוסף תהלות להחיד"א ע"ה (תהלים קיט ע) בשם ילקוט דוד (שמות ד"ה תכלית) שהתורה היא דבר רוחני וכולה טהרה, ולא תחול על אדם שיש לו יצר הרע ומחשבות רעות, ומטעם זה לא יוכלו האומות לקבל התורה, ולכך הכניע הקב"ה את בני ישראל בגלות מצרים, כדי להחליש את כח היצר הרע ותוכל התורה לשכון בקרבם, וזהו שאמרו במדרש 'ברכוש גדול' זה תורה, כי על ידי הגלות זכו לתורה.

הגעלת הנפש - ההכנה הנדרשת קודם הפסח

וזוהי עבודתנו עתה קודם התקדש עלינו החג בו בחר בנו מכל עם, וכך כתב השל"ה הקדוש (מצה עשירה דרוש ג' אות תד): כבר נודע (ברכות יז.) היצר הרע הוא החומץ והמנוול, שאור שבעיסה, ואין ביעור חמץ אלא שריפה (פסחים ה:), אם פגע בך מנוול משכהו לבית המדרש, דכתיב (ירמיה כג, כט) 'הלוא כה דברי כאש' (סוכה נב:). ענין הגעלת כלים, פליטת זוהמת היצר הרע,

יסוד הפסח ודיניו הן הם עיקרים ושרשים גדולים ארזי הלבנון הרמים והנשאים להעיר לב האיש הישראלי לעזוב ארחות רשע וחשב מחשבות לבלתי ידח ממחיצתו והשליך מעליו טומאת חלאת זוהמת הצר הצורך היצר הרע. בדברים אלו פתח מרנא החיד"א ע"ה בשמחת הרגל (לימוד א'). והיא העבודה המתבקשת בימי ערבי פסחים לעורר ולהתעורר לבדוק ולפשפש בחדרי לבו ולהכשירם להשראת השכינה.

מוסיף החיד"א ומחדש חידוש נפלא, כי הגם שבכל מצוות התורה יש בהם את הקיום כפשוטם ובנוסף רמזים לעבודת ה' הנרמזים בהם ובהלכותיהן - במצות ביעור חמץ שונה הדבר. הכוונה הפשוטה של ביעור חמץ הינה הרמז שבה. כי החמץ רמז ליצר הרע וכו' ונמצא שהרמז של החמץ הוא הפשט, כי כל החומרות האלו לעורר האדם שצריך להתרחק מאד מאד מן היצר הרע ולחפש בחורי וסדקי חדרי לבו אם שמץ דבר נמצא בו, למהר לבערו ולשרפו באש התורה, ולהזהר מאד בכל יראה ובל ימצא כולי האי ואולי יצאל ממנו.

ואפשר שזה רמזו רבותינו ז"ל באומרם (פסחים כא.) 'אין ביעור חמץ אלא שריפה', כלומר, אין לו תקנה ליצר הרע אלא לשורפו באש התורה. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (קידושין ל:): שאמר הקב"ה בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין. עכל"ק.

קנין התורה על ידי התרחקות מגשמיית

הנה קנין חכמת התורה אינו דומה לקנין שאר החכמות, כי בחכמות העולם כפי שהאדם בעל כשרונות ומתאמץ ללמוד כן זוכה להחכים ולקנות חכמה, אבל חכמת התורה אין די ביגיעת לימוד התורה, אלא צריך לתקן דרכיו ומעשיו כדי שתהיה התורה מתקיימת בידו, ועל דרך שאמרו

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או לצטט ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישרים עיצוב ועימוד: שוקי קנר

